

האיסור מוליד ונולד בשבת ויום טוב - שיעור 94

I. הנפקא מינא בין מוליד לנולד שמוליד מעשה בידיים ונולד ממילא. ויש עוד חילוקים

II. האיסור מוליד יש חמשה אופנים שונים. עיין שמירת שבת כהלכתה (כ"ז - ק"מ)

(א) המוליד בידיים דבר חדש לגמרי הרי זה אסור לכולי עלמא מדינא דגמרא (גי'ג ל"ג). אין מוציאין את האור לא מן העצים ולא מן האבנים. שו"ע (תק"ז - ח) ועיין בבה"ל שדעת הט"ז דאיסורו מן התורה אבל לרוב הפוסקים איסורו מדרבנן ונפ"מ באמירה לנכרי במקום מצוה.

(ב) המוליד דבר חדש מדבר קיים מחלוקת היא בין רש"י ורמב"ם (שנת ג"ח): ולכן אין מרסקין לא את השלג ולא את הברד לרש"י משום מוליד ורמב"ם משום גזירת סחיטת זיתים וענבים. ועיין משנה ברורה (ה"ג - ק) דאסור לשפוך רותחין על כלים שיש עליהם שומן. ועיין בשו"ע (ש"כ - י"ד) אם אפשר לא יטיל מי רגלים לתוך השלג. ועיין רמ"א (ש"כ - י) לענין בורית ומלת.

(ג) מוליד שהוא גורם שיוולד מחלוקת הרמב"ן וספר התרומה עיין בר"ן על הרי"ף (סוף פרק ד' דשבת) והרמ"א (ש"ח - ט"ז) חושש לכתחילה לשיטת ספר התרומה אבל במקום הצורך יש לסמוך להקל במוליד זה בכל אופן.

(ד) מוליד דמעיקרא נמי היה ראוי לאכילה לכולי עלמא מותר להולידו אפילו בידיים. ולכן מותר לסחוט פירות שאינם עומדים לסחיטה שו"ע (ש"כ - ח)

(ה) מוליד שאינו מתכוין ואין כל ממשות והוא מתעסק בדבר אחר לגמרי מותר להולידו.

III. שאלות בענין מוליד ונולד בשבת ויום טוב

1. פיזור מלח על גבי קרח עיין שו"ת מחזה אליהו (ס"ז) שהאריך בזה והתיר משום דלדעת

הרמב"ם (כ"ח - י"ג) ורש"י (ג"ח): דדוקא מרסק בידיים אסור אבל ריסוק ממילא מותר. וגם לדעת בעל התרומות יש להתיר משום ג' טעמים (ע"ח - ט"ז) במקום צורך גדול יש להתיר (אופן ג') (כ) דלדעת הפמ"ג בראש יוסף (שנת ג"ח): ששיטת התרומות הוא שאם המניח ברד כנגד החמה אין בדעתו לטלטלו כלל בשבת אין בהנחה זו שום איסור רק בטלטול אחר שנמש יש איסור. (ג) אין המים הנמס עומד וניכר אלא נבלע בתוך השלג והוי כנותן שלג וברד לתוך כוס ומותר. שיטת ספר התרומות אליבא דרא"ש עיין שו"ת פנים מאירות (ח - פ"ד) דגם בלי מעשה בידיים שייך האיסור דריסוק משום מלאכת מכה בפטיש. וזה לשיטת רש"י (למעלה אופן ז') אבל הר"ן (ג"ח): סבר דשיטת ספר התרומות משום נולד ומוקצה דהוי כשורף עצים ביו"ט דאפרן מוקצה משום נולד גמור (אופן ח' למעלה). אבל עיין שו"ע (ש"ח - ט"ז) דלמעשה משמע שזה בגדר מוליד שהוא גורם שיוולד (אופן ג' למעלה). עיין בשיעור ראשון (Tape 1)

2. יש לדון אם מותר לשפוך מים חמים על צוקר? (אופן ז') דאסור לשפוך רותחין על שומן.

ואם מתבטל האיסור מיד בשעה שהוא מוליד יש מחלוקת הפוסקים עיין בכף החיים (ש"כ - ט"ט) דדעת הרב המגיד בשם התוספתא דאפילו לרסק בידיים לתוך הכוס שרי וכן דעת הרמב"ן מג"א והח"א (כלל י"ד - י"ח) אבל דעת הלבוש כדעת השו"ע וגם הגר"ז מחמיר כהרא"ש שאסור. ועיין בשער הציון (ש"ח - קמ"ו) דטוב להחמיר לכתחלה. ועיין בספר קצות השלחן (קכ"ז - י"ד) "שיש לאסור לשפוך מים חמים על צוקר שמכח קילוח מים חמים נימס הצוקר והוי כממחה בידיים (אופן ז')

וזה לא נמצא בפוסקים. ועיין בספר ברכת השבת דניעות סוכר בכף בתוך הכוס גם זה ריסקו בידים ופוק חזי דנהגו לנער. והמתירים סמכו על ב' טעמים להיתר (c) דלרסק בידים לתוך הכוס מותר (ג) דניעות לא חשיב ריסק. ועיין ספר יסודי ישורון (ל"ט מלאכות 282) דסוכר אוכל הוא אף קודם המסתו במים משא"כ שלג. ועיין בספר אמרי יושר בהנהגות החזו"א שחשש להחמיר בזה. ועיין בספר Shabbos Kitchen Page 174 (16) שהביא דעת כמה פוסקים לאיסור. ועיין עוד ספר הלכות שבת מרב שמעון אידער שסתם להתיר.

3. לענין משקין קפואים (frozen) המופשרים מאליהם שלא בתוך מים עיין במ"ב (ש"כ - ל"ה)

שלדעת הרמ"א (ש"ח - ט"ז) דאסור אף אם נימוח מאליו. ויש מתירים. עיין שו"ת ציץ אליעזר (ו - ל"ד אות ל) שו"ת אז נדברו (י - י) ושו"ת שבט הלוי (ז - ח) שאסור הרמ"א דוקא באופן שעושה איזה פעולה ע"מ שיהא נימוח שמניחו בחמה או סמוך למדורה. אבל להניח על השלחן בכוס בלא מים אין זה חשיב פעולה וזה רק אינו מתכוין דרך גרמא ומותר. ובפרט שאין צריך למים והולך לאיבוד. ועוד ראייה ממג"א (ש"ח - מ"ג) דליתן הפשטידא קודם שהוסק התנור מותר. והפנים מאירות אוסר נתינת הפשטידא משום דדומה לגרמי ואין זה דומה לציור שלנו. וכמדומי דהמשנה ברורה פסק לאיסור כשרוצה המים שנמס דוקא ולא כשעומד לזרוק ואינו מתכוין לנימוס.

4. להכניס מים לתא ההקפאה (ice tray) עיין שו"ת דובב מישרים (נ"ה) דזה נולד גמור (אופן ח')

ואסור אפילו להמקילים (ש"ח - ט"ז) וכתב השמירת שבת כהלכתה (י - ז) דדוקא בצורך גדול יש להקל (אופן ג') ועיין שם (נהערה י"ד) שהביא דעת הגרשו"א להקל משום "דשנשתנה לגריעותא ממים לקרח דחשיב כסוחט תפוח דאין המשקה חשיב נולד" וכתב שם עוד טעמים להיתר. (אופן ד') ועיין שו"ת בצל החכמה (ג - כ"ה) שאם כל כוונתו בעשיית הקרח הוא על מנת שאח"כ ימיסו שוב בתוך כוס משקה מותר. וכן הובא הטעם הזה בשם בעל האג"מ בספר אור השבת (ד - זף ק"ז) ועיין ספר הלכות שבת מרב שמעון אידער (דף 120) ששמע מפי בעל אג"מ דאינו רואה מקום לאסור ובפרט לאורחים. ועיין שו"ת יחזה דעת (ח - ב) שהביא שרובא המתירים וכן פסק להתירא. ע"ש שהוא מקבץ כל הדעות.

5. הפקאת דבר לח כמו Soup בשבת ויו"ט לשיטת רב משה ורשו"א צריך להתיר לטעמים

למעלה ולא כשו"ת מחזה אליהו (ס"ח) שדן לאיסור (אופן ג')

6. בתשמיש ice cube dispenser לדעת המתירים אם זה פסיק רישא שיתחיל לפעול מיד אסור

להסיר האייסעס. ואם לאו מסתמא שהוא מותר. וזה לדעות המתירים פתיחת המקרר בזמן שאינו פועל. (וצריך שאלת חכם)

7. לענין עשיית אייסעס עיין שמירת שבת כהלכתה (כ"ג דף ה"ג) דמותר להכניס אבקת גלידה

לתוך המקרר לעשותה גלידה שהרי היא נאכלת גם לפני ההקפאה (אופן ד') וקצת ראייה לדבר מגלגול ביצה על גג רותח דלא אסרינן ליה משום נולד (רשו"א) ועיין עוד אור שבת (ד - זף ק"ז) שהוא סבר שדעת רשו"א ורב משה דאסור לעשות אייסעס בשבת ויום טוב. וצ"ע

8. מותר ללבוש בגדים עשויים מחומר סינטטי (synthetic) גם אם בשעת לכישתם או פשיטתם

נוצרים כעין ניצוצות. (אופן ה')

9. Whipped cream from a pressurized can may be אסור since it transforms a liquid into a solid.

See Shabbos Kitchen page 169. (Rav M. Stern, Rav M. Klein, Rav Y. Roth, Rav S. Felder)